

PRIVALOMOJI MEDIACIJA ŠEIMOS BYLOSE – IŠŠŪKIAI IR GALIMYBĖS

Modesta Mačiukienė, Dalia Perkumienė, Vytautas Labanauskas

Kazimiero Simonavičiaus universitetas

Turība University, Latvia

Anotacija

Paskutiniu metu Lietuvoje daug dėmesio pradėta skirti mediacijos integravimui į ikiteisminę ir teisminę ginčų sprendimo sistemą. Nuo 2020 m. sausio 1 d. privalomoji mediacija pradėta taikyti sprendžiant šeimos ginčus, nagrinėjamus ginčo teiseną. Šio straipsnio tikslas – trumpai pristatyti ir aptarti teisminės mediacijos institutą, Lietuvos pasirinktą privalomosios mediacijos taikymo modelį ir jo įgyvendinimą nagrinėjant šeimos bylas. Straipsnyje nagrinėjama privalomosios mediacijos instituto reikšmė sprendžiant šeimos ginčus, su kokiais iššūkiais susiduriama taikant privalomąją mediaciją ir kokios šio instituto galimybės sprendžiant iškilusius ginčus.

Reikšminiai žodžiai: privalomoji mediacija, šeimos ginčai, mediatorius

Ivadas

Mediacija, kaip savanoriškas alternatyvus ginčų sprendimo būdas, buvo naudojama ilgą laiką. Atsiradęs privalomosios mediacijos institutas kerta su pačios mediacijos idėja. Atsiranda priešprieša su mediacijos savanoriškumo principu. Iškyla problema, kaip nepažeidžiant šio principo, kuris leidžia ginčo šalims priimti sprendimą laisvai, įgyvendinti privalomąją mediaciją.

Lietuva nėra vienintelė Europos šalis, kurioje įtvirtinta privalomoji mediacija. Pavyzdžiui, Turkijoje privalomoji mediacija taikoma sprendžiant darbo ir komercinius ginčus, o Azerbaidžane – šeimos, verslo ir darbo ginčų sprendimams. Graikijoje privalomoji mediacija taikoma sprendžiant šeimos ginčus ir ginčus, kurių suma yra didesnė nei 30 000 eurų (Žukauskaitė -Tatorė, 2021). Didėjant valstybių skaičiui, kuriose įvairių ginčų sprendimams imta taikyti privalomąją mediaciją, galima daryti prielaidą, kad privalomoji mediacija tampa labiau taisykle nei išimtimi.

Šio straipsnio tyrimo objektas yra privalomoji mediacija nagrinėjant šeimos bylas.

Straipsnio tyrimo tikslas yra atskleisti privalomosios mediacijos sampratą ir išanalizuoti privalomosios mediacijos suteikiamas galimybes ir iššūkius, su kuriais susiduriama taikant šį institutą.

Privalomoji mediacija – pakankamai naujas, alternatyvus iš šeimos teisės kylančių ginčų sprendimo būdas ir jos taikymo galimybės yra labai plačios, tačiau praktikoje susiduriama su problemomis, kurios iki šiol menkai nagrinėtos.

Nors pagal 2020 m. Europos sąjungos teisingumo rezultatų suvestinę, Lietuva yra trečioje vietoje pagal alternatyvaus ginčų sprendimo būdų rėmimo ir paskatų jais naudotis 2019 m. (Europos Komisija. 2020..., 2021), tačiau tenka pastebėti, kad mūsų visuomenėje nėra pakankamai atskleisti mediacijos tikslai ir galima nauda, todėl ginčo šalys neskuba pasinaudoti mediacijos institutu ir ginčą išspręsti taikiai. Bandysime aiškintis, kas nulemia tokį visuomenės požiūrį.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizės, dokumentų analizės, sisteminės analizės

Privalomosios mediacijos samprata

Paprastai mediacija suprantama kaip procesas, kurio metu šalys, padedamos nešališko tarpininko, siekia derybomis rasti sutarimu grįstą sprendimą tarp jų kilusiam ginčui išspręsti. Mediacijos apibrėžimai, pateikiami teisės aktuose, dažniausiai atspindi tam tikrą minimalių reikalavimų mediacijos procesui sąrašą ir kvalifikacinius reikalavimus, kuriuos turi atitikti konkretus asmuo, kad galėtų būti pripažintas mediatoriumi (Žukauskaitė-Tatorė, 2021). Lietuvos Respublikos mediacijos įstatyme mediacija įvardijama, kaip „ginčų sprendimo procedūra, kurios metu vienas ar keli mediatoriai padeda ginčo šalims taikiai spręsti ginčą. Mediacija, išskyrus teisėjų vykdomą teisminę mediaciją, yra profesinė veikla“ (Lietuvos Respublikos mediacijos..., 2008).

Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymas privalomąją mediaciją apibrėžia, kaip mediaciją, kuria įstatymų nustatytais atvejais privaloma pasinaudoti prieš kreipiantis į teismą dėl ginčo sprendimo (Lietuvos Respublikos mediacijos..., 2008). Tai ikiteisminis ginčų sprendimo būdas, taikomas išimtinai tik šeimos ginčiuose. Jei ginčas yra išsprendžiamas bendru sutarimu, privalomosios mediacijos institutas nėra privalomas.

Siekiant pateikti privalomosios mediacijos sampratą visų pirma pradedama nuo teisės aktuose įtvirtintų apibrėžimų, kurie ne visada yra pakankamai informatyvūs ir išsamūs privalomosios mediacijos sampratai apibrėžti. Privalomosios mediacijos sąvokos pateiktos siauriai ir pritaikomos tik tai teisei aplinkai.

Privalomoji mediacija turėtų būti tokia mediacijos forma, kai ginčo šalis pasinaudoti mediacija privalomai nukreipia teisėjas arba prievolę ginčo šalims pasinaudoti mediacija prieš ginčo nagrinėjimą teisme nustato įstatymas. Mediacijos privalomumas ginčo šalims taip pat gali pasireikšti procesinių ir ekonominių sankcijų šalims už nepagrįstą atsisakymą pasinaudoti mediacija įvedimu (Kaminskienė, 2013). Kaip teisinis reiškinys, privalomoji mediacija kyla iš teisės aktuose tiesiogiai ar netiesiogiai įtvirtinto reikalavimo pasinaudoti privalomąja mediacija, o ne iš subjektyvaus šalių suvokimo. Privalomoji mediacija teisiškai atsirado, kaip mediacijos juridizacijos padarinys, priėmus skatinamąją funkciją atliekančius mediaciją reglamentuojančius teisės aktus (Žukauskaitė-Tatorė, 2021).

Lietuvoje privalomoji mediacija įtvirtinta nuo 2020 m. sausio 1 d. pagal įstatymą. Privalomosios mediacijos pagal įstatymą įtvirtinimas praktikoje reiškia, kad ieškovui nesikreipus dėl privalomosios mediacijos taikymo ir negalint pateikti įrodymų, kad mediacija įvyko arba kad negauta kitos šalies sutikimo dėl mediacijos vykdymo, teismas turi taikyti LR CPK 137 str. ir atsisakyti priimti ieškinį.

Pats privalomosios mediacijos terminas nereiškia, kad ginčo šalys privalo mediacijos būdu išspręsti kilusį konfliktą. Šalims tereikia tik inicijuoti mediacijos procesą ir pabandyti su jo pagalba ginčą išspręsti taikiai.

Privalomosios mediacijos proceso eiga

Privalomoji mediacija turi būti inicijuojama šeimos ginčuose, kurie sprendžiami ginčo teiseną. Prie tokių šeimos ginčų priskirtinos bylos dėl santuokos nutraukimo dėl vieno iš sutuoktinių kaltės, ginčai, susiję su vaikų išlaikymu, jų gyvenamosios vietos ar bendravimo tvarkos su skyriumi gyvenančiu tėvu ar motina nustatymo bei kiti ginčai, kurie yra sprendžiami pagal CPK XIX skyriuje nustatytas taisykles (LAT apie šeimos..., 2020).

Pagal naująją teisinę reguliavimą privalomas yra mediacijos inicijavimas – bendro abiejų šalių arba kurios nors vienos šalies prašymo pateikimas Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai. Nesant bendro šalių prašymo mediaciją inicijuojant tik vienai ginčo šaliai, o kitai ginčo šaliai nesutinkant, neatsiliepiant į kvietimą dalyvauti mediacijoje ginčas sprendžiamas teisme.

Privalomosios mediacijos vykdymui taikomos bendrosios nuostatos dėl mediacijos, išskyrus atvejus, kai Mediacijos įstatyme nustatyti konkretūs privalomosios mediacijos ypatumai. Pavyzdžiui, net ir privalomosios mediacijos atveju bet kuri ginčo šalis gali pasitraukti iš mediacijos bet kuriuo momentu, nenurodydama pasitraukimo priežasčių, taip pat taikomas konfidencialumo principas ir pan. (Lietuvos Respublikos mediacijos..., 2008).

Mediacijos įstatyme pareiga pasinaudoti privalomąja mediacija yra priskiriama būsimam ieškovui. Jis, ketindamas pateikti ieškinį teismui, privalo šią savo pareigą realizuoti. Kita ginčo šalis – atsakovas yra kviečiamas į privalomąją mediaciją. Jo nesutikimas dalyvauti mediacijoje nesukelia kliūčių konstatuoti, kad pirmoji šalis pasinaudojo privalomąja mediacija (Tvaronavičienė, et. Al., 2019).

Dėl privalomosios mediacijos paslaugų teikimo ginčo šalys arba viena iš ginčo šalių turėtų kreiptis į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą. Kai kreipiasi abi ginčo šalys, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba parenka mediatorių iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo. Kai kreipiasi viena iš ginčo šalių, ši ginčo šalis turi Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai paduoti prašymą dėl mediatoriaus skyrimo. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos išsiunčia kitai ginčo šaliai pranešimą apie gautą prašymą, kartu nurodydama, kad ne vėliau kaip per penkiolika darbo dienų nuo pranešimo išsiuntimo dienos turi būti gautas kitos ginčo šalies sutikimas dėl mediacijos vykdymo. Jeigu negaunamas kitos ginčo šalies sutikimas dėl mediacijos vykdymo, laikoma, kad kita ginčo šalis nesutiko pasinaudoti privalomąja mediacija, o privalomąją mediaciją inicijavusi ginčo šalis turi teisę kreiptis į teismą.

Ginčo šalys turi teisę iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo pačios pasirinkti mediatorių. Tokiu atveju mediacijos paslaugos yra apmokamos ginčo šalių lėšomis, o mediacijos paslaugų kaina yra nustatoma ginčo šalių ir mediatoriaus susitarimu (Mediacija. Kodėl..., 2020).

Privalomosios mediacijos paslaugos, už kurias apmokama iš valstybės biudžeto lėšų, gali būti teikiamos iki keturių valandų. Tai reiškia, kad valstybė iš biudžeto lėšų finansuoja galimybę pabandyti mediaciją jai skiriant iki 4 valandų. Jeigu pasibaigus šiam laikui galutinis susitarimas dėl taikaus ginčo sprendimo dar nepasiektas, ginčo šalys gali toliau savanoriškai tęsti mediaciją ginčo šalių lėšomis, tačiau praktika rodo, kad ginčo šalys, pasibaigus valstybės finansuojamam mediacijos laikui, nelinkusios pratęsti tolesnio paslaugų teikimo savo lėšomis (Tvaronavičienė, et. Al., 2021).

Privalomosios mediacijos paslaugos iš valstybės lėšų nebus apmokamos, kai:

- ginčo šalys pageidauja, kad privalomąją mediaciją vykdytų keli mediatoriai. Tokiu atveju už kitų mediatorių teikiamas mediacijos paslaugas apmokama ginčo šalių lėšomis, o mediacijos paslaugų kaina nustatoma ginčo šalių ir mediatoriaus susitarimu;

- ginčo šalys iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo pačios pasirenka mediatorių, kuris vykdytų privalomąją mediaciją ir jis nėra skiriamas Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos. Tokiais atvejais mediacijos paslaugų kaina nustatoma ginčo šalių ir mediatoriaus susitarimu, o mediacijos paslaugos apmokamos ginčo šalių lėšomis;

- privalomoji mediacija vyksta ilgiau kaip keturias valandas. Tokiu atveju už papildomas mediacijos valandas apmokama ginčo šalių lėšomis, mediacijos paslaugų kaina nustatoma ginčo šalių ir mediatoriaus susitarimu (Privalomoji mediacija..., 2022).

Šalys nėra linkusios, pasibaigus valstybės finansuojamam mediacijos laikui, tartis su mediatoriumi dėl paslaugų teikimo pratęsimo.

Laikoma, kad privalomąją mediaciją buvo pasinaudota tinkamai, kai:

- viena iš ginčo šalių arba abi šalys inicijuoja mediaciją, joje sėkmingai dalyvauja bei pasiekia susitarimą. Tokiu atveju mediatorius išduoda pažymą dėl mediacijos įvykdymo;

- viena iš ginčo šalių arba abi ginčo šalys inicijuoja mediaciją, joje dalyvauja, tačiau mediacija nutraukiama, nepasiekus susitarimo vienos ginčo šalies rašytiniu pareiškimu apie pasitraukimą iš mediacijos, abiejų ginčo šalių rašytiniu pareiškimu dėl mediacijos pabaigos arba mediacija nutraukiama mediatorius rašytiniu pareiškimu. Tokiu atveju mediatorius išduoda pažymą dėl mediacijos įvykdymo;

- viena iš ginčo šalių inicijuoja mediaciją, tačiau kita ginčo šalis nesutinka dalyvauti mediacijoje, t. y. aiškiai raštu, el. paštu ar kitaip išreiškia nesutikimą dalyvauti mediacijoje. Tokiu atveju Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba išduoda pažymą dėl įstatymuose nustatyto reikalavimo pasinaudoti privalomąją mediaciją įvykdymo;

- vienai iš ginčo šalių kreipiantis į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą arba mediatorių dėl privalomosios mediacijos su prašymu paskirti mediatorių arba vykdyti mediaciją, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba arba mediatoriui išsiunčia kitai ginčo šaliai pranešimą apie gautą prašymą kartu su prašymu nurodant, kad ne vėliau kaip per penkiolika darbo dienų nuo pranešimo išsiuntimo dienos turi būti gautas kitos ginčo šalies sutikimas dėl mediacijos vykdymo. Jeigu per nurodytą terminą sutikimas negaunamas, laikoma, kad šalys gali kreiptis tiesiai į teismą, nes nebuvo abipusio sutarimo dėl privalomosios mediacijos. Tokiu atveju Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba išduoda pažymą dėl įstatymuose nustatyto reikalavimo pasinaudoti privalomąją mediaciją įvykdymo (Privalomoji mediacija..., 2022).

Siekianti užtikrinti teikiamų mediacijos paslaugų kokybę Lietuvoje įtvirtinti aukšti mediatorių kvalifikaciniai reikalavimai. Mediatoriumi gali tapti tik tas asmuo, kuris turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, yra išklauseęs nustatytą skaičių mediacijos mokymų valandų, išlaikęs sudėtingą dvipakopį kvalifikacinį egzaminą, turintis nepriekaištingą reputaciją. Daugiau nei 80 mediatorių Teisingumo ministerijos lėšomis įgijo kvalifikaciją dirbti su smurtą šeimoje patyrusiais asmenimis ir užtikrinti, kad jiems teikiama mediacijos paslauga nekeltų antrinės viktimizacijos grėsmės. Šie mediatoriai yra parengti atskirti atvejus, kada mediacija yra negalima, dirbti su smurtą patyrusia ir smurtavusia šalimi (jei yra jų abiejų sutikimas), žino, kada pastebėjus smurto apraiškas, neišlyginamą jėgos disbalansą bei galimą grėsmę aukos sveikatai ar gyvybei mediaciją būtina nutraukti (Tvaronavičienė, 2021). Mediacijos sėkmė yra mediatoriaus rankose, nes tik jis, konkrečioje situacijoje privalomąją mediaciją paverčia arba kliūtimi, arba galimybe.

Teigiami ir neigiami privalomosios mediacijos aspektai

Visuomenė dar nesupranta mediacijos privalumo, todėl reikėtų daugiau švietimo šia tema. Tikslas būtų, kad visuomenė pati suvoktų mediaciją, kaip gerą ginčų sprendimo variantą, alternatyvų teismams. Privalomosios mediacijos atveju valstybė sudaro galimybę pasinaudoti mediacijos institutu ir finansuoja dalį mediatorių paslaugų. Dažnai šalys, siekdamos pradėti teisminį ginčo nagrinėjimą, tik formaliai pasinaudoja privalomąją mediaciją pateikdamos prašymą dėl mediacijos taikymo, o vėliau atsisakydamos dalyvauti mediacijos procese. Tokiu būdu jos nepasinaudoja valstybės suteikta galimybe rasti taikų ginčo sprendimo būdą.

Privalomoji mediacija kritikuojama ir dėl savo privalomumo, nes per prievartą į šį procesą įtrauktos ginčo šalys nėra motyvuotos ir nori tik formaliai pabūti, tam, kad vėliau galėtų kreiptis į teismą (Mediatoriau, kavos?..., 2021). Tokiais atvejais egzistuoja labai nedidelė tikimybė, kad privalomoji mediacija pasiseks, o dažniausiai, kai kita pusė neatsiliepia į siūlymą taikyti privalomąją mediaciją, realus šalių susitikimas taip ir neįvyksta.

Privalomąją mediaciją ginčo šalims yra labai sunku priimti kaip galimybę, o ne kaip dar vieną kliūtį, trukdančią greičiau išspręsti kilusį ginčą. Ginčo išsprendimui mediacijos būdu dažnai trukdo šalių

užsispyrimas bet kokia kaina siekti savo pozicijos. Be to, iššūkis yra kelis metus trunkantį ginčą, konfliktą išspręsti per keturias valandas.

Dar vienas neigiamas privalomosios mediacijos aspektas yra tas, kad „privalomosios mediacijos“ pavadinimas gali būti priežastimi, kodėl kai kurie asmenys nesutinka pasinaudoti šiuo institutu, kurio pavadinimas asocijuojasi su tam tikra prievarta, apsunkinimu.

Statistikos duomenimis 2020 m. priimti 1445 taikūs susitarimai, kuriems buvo taikyta privalomoji mediacija. Tai sudaro maždaug 50 % ginčų, kurie pasirinko išbandyti privalomosios mediacijos teikiamą naudą.

Privalomoji mediacija šeimos bylose turėjo labai teigiamą poveikį. Mediacijos sistema Lietuvoje sparčiai subrendo. Atsirado gerokai daugiau mediatorių, pagerėjo paslaugų kokybė. Padidėjo mediacijos žinumas ir realiai vykstančių mediacijų skaičius. Daugelio Europos šalių patirtis, su kuria tenka dažnai susidurti tarptautinio mediacijos eksperto misijose, rodo, kad tokie pokyčiai vyksta dešimtmečiais (Mediacija – kokybiškas..., 2021).

Nemažai žmonių pasinaudoja privalomosios mediacijos institutu, kas mažina bylų skaičių ir tuo pačiu yra pagalba teismams siekiant sumažinti jų darbo krūvį. Privalomoje mediacijoje šalys gauna galimybę susitikti neutralioje aplinkoje, gauti specialisto pagalbą, kuri padeda rasti sprendimą pačioms ginčo šalims. Sprendimas, priimtas mediacijos būdu, yra lengviau vykdomas nei teismo sprendimas, priimtas ginčo teisenos būdu. Svarbu aiškiai suvokti, kad mediacijos metu yra sprendžiamas tarp šalių kilęs teisinis ginčas, tačiau nėra siekiama sutaisyti smurtautojo su smurtą patyrusiu asmeniu. Mediacijoje padedama rasti abipusiai priimtinius konstruktyvius sprendimus, susijusius su santuokos nutraukimu, jo pasekmėmis, klausimais dėl vaikų gyvenamosios vietos, jų išlaikymo, bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu ar motina.

Žiūrint iš valstybės pusės, privalomoji mediacija ginčo šalims suteikiama, kaip galimybė pigiau išspręsti ginčą. Žiūrint iš ginčo šalių pusės – tai privalomoji mediacija gali būti laikoma kliūtimi greitesniam teisminiam ginčo nagrinėjimui (Mediatoriau, kavos?..., 2021).

Lietuvoje nustatytas privalomosios mediacijos privalomumas yra labai liberalus, nes privaloma tik ją inicijuoti, o proceso eigoje galima jos bet kada atsisakyti. Privalomoji mediacija baigiasi tada, kai ginčo šalys atvyksta, pasikalba su mediatoriumi ir nusprendžia pasilikti. Toliau jau vyksta savanoriškas mediacijos procesas.

Išvados

1. Privalomoji mediacija gali būti nebrangi ginčo sprendimo teisme alternatyva, pasižyminti aukštais sėkmės rodikliais ir galinti gerokai išplėsti mediacijos naudojimą, tačiau tam reikalingas dar didesnis šio alternatyvaus ginčų sprendimo būdo propagavimas, mediacijos teikiamų naudų aiškinimas.
2. Privalomosios mediacijos institutas skatina visuomenę naudotis taikiu ginčų sprendimo būdu ir taip suprasti jos teikiamą naudą.
3. Privalomosios mediacijos baigtis priklauso nuo mediatoriaus sugebėjimų ginčo šalis sudominti privalomosios mediacijos procesu ir į jį įtraukti.
4. Siekiant, kad būtų priimtas abiem šalims palankus sprendimas, reikia, kad ginčo šalys, pasinaudodamos privalomąja mediacija, pačios atrastų ginčo sprendimo būdą, tenkinantį abiejų lūkesčius.
5. Lietuvoje taikomas privalomosios mediacijos modelis, kai vienai ginčo šaliai inicijavus privalomosios mediacijos procesą, kita ginčo šalis gali neatsakyti į tokį siūlymą ir tai neužtraukia jokių teisinių pasekmių, neužtikrina didesnio ginčų išsprendimo mediacijos būdu, nes taip yra apeinamas reikalavimas pasinaudoti mediacija. Ginčai toliau nagrinėjami teismuose, taip ir neišbandžius privalomosios mediacijos instituto.

Literatūra

1. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (2002 m. vasario 28 d. Nr. IX-743). Valstybės žinios, 2002-04-06, Nr. 36-1340.
2. Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymas (2008-07-15 Nr. X-1702). Nauja redakcija: TAR 2020-06-22, i. K. 2020-13616.
3. Europos Komisija (2021). 2020 Europos Sąjungos teisingumo rezultatų suvestinė, p. 11. Prieiga internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0306>, [žiūrėta: 2022-10-30]
4. Kaminskienė, N. (2013). *Privaloma mediacija: galimybės ir iššūkiai*. Jurisprudencija, 20(2)

5. Mediacija. Kodėl naudinga ja pasinaudoti? (2020) Prieiga internetu: <http://www.taps.lt/portal/start.asp?Tema=1&str=68825#>, [žiūrėta: 2022-12-28]
6. Mediacija – kokybiškas, bet ne visada tinkamas ginčų sprendimas: nuo ko tai priklauso? (2021) Prieiga internetu: <https://www.teismai.lt/lt/teismu-sistemos-naujienos/mediacija-kokybiskas-bet-ne-visada-tinkamas-gincu-sprendimas-nuo-ko-tai-priklauso/9168>, [žiūrėta: 2022-12-09]
7. Mediatoriau, kavos? Privalomoji mediacija – unikali galimybė ar eilinė kliūtis skiriantis? (2021) Prieiga internetu: <https://www.youtube.com/watch?v=utU0S8qTXoY>, [žiūrėta: 2022-11-09]
8. LAT apie šeimos ginčus, kuriems taikytina privalomoji mediacija. (2020) Prieiga internetu: <https://www.teise.pro/index.php/2020/11/21/lat-apie-seimos-gincus-kuriems-taikytina-privalomoji-mediacija/>, [žiūrėta: 2022-12-27]
9. Privalomoji mediacija. (2022). Prieiga internetu: <https://tm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/mediacija/privalomoji-mediacija>, [žiūrėta: 2022-11-09]
10. Tvaronavičienė, A. ir Kaminskienė, N. (2019). „2.2. Privalomoji mediacija šeimos ginčiuose“. Lietuvos teisė 2019 Esminiai pokyčiai, Antra dalis. Privatinė teisė: 52-58. [https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16251/2019%20Teise 2.2. Tvaronavic%20iene%20,%20Ka-minskiene%20.pdf?sequence=1](https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16251/2019%20Teise%202.2.%20Tvaronavic%20iene%20,%20Kaminskiene%20.pdf?sequence=1)
11. Tvaronavičienė, A. (2021). Privalomoji mediacija šeimos ginčiuose bus ribojama. Ar yra kuo džiaugtis? Prieiga internetu: <https://www.infolex.lt/portal/start.asp?act=news&Tema=54&str=82236>, [žiūrėta: 2022-11-10]
12. Tvaronavičienė, A., Intė, O. (2021) Privaloma mediacija šeimos ginčiuose Lietuvoje: modelis ir pirmųjų taikymo metų patirtis. Prieiga internetu: http://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/133538/PDF/04_Rozdzial_3_a.pdf, [žiūrėta: 2022-12-27]
13. Žukauskaitė-Tatorė, M. (2021). Privalomosios mediacijos civiliniuose ginčiuose ir teisės į teisminę gynybą santykio problemos. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universitetas.

Modesta Mačiukienė, Dalia Perkumienė, Vytautas Labanauskas

Mandatory mediation in family proceedings – challenges and opportunities

Summary

Recently, Lithuania has started to focus on the integration of mediation into the pre-trial and judicial dispute resolution system. On 1 January 2020, compulsory mediation has been introduced for family disputes litigated under dispute resolution. The aim of this article is to briefly introduce and discuss the institution of judicial mediation, the model chosen by Lithuania for the application of compulsory mediation and its implementation in family proceedings. The article examines the significance of the mandatory mediation institute in the resolution of family disputes, the challenges faced in the application of mandatory mediation and the possibilities of this institute in the resolution of disputes.

Keywords: compulsory mediation, family disputes, mediator